مقاله پژوهشی

رابطه بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایلام

جمیل صادقی‌فر، محمدکریم بهادری، مهدی رعدآبادی، محمد شریعتی*

چکیده

مقدمه: درگیری تحصیلی یکی از عوامل کلیدی مرتبط با موفقیت تحصیلی فراگیران است، که امروزه به عنوان یک مسأله پژوهشی قابل توجه در عرصه تحقیقات مرتبط با آموزش پزشکی مطرح است. درگیری تحصیلی بر تعهد درونی و درگیری فعال فراگیران در نیل به یادگیری متمرکز است. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام شد.

روش‌ها: در این پژوهش توصیفی مقطعی، جامعه پژوهش کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایلام در سال ۱۳۹۷ بودند (۱۴۰ نفر) به صورت تمام شماری وارد پژوهش شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه هولگادو (Holgado) شامل ۱۴ سؤال در سه حیطه تلاش، اشتیاق و شیفتگی و فرم سنجش موفقیت تحصیلی دانشجویان بود. روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعه قبلی در ایران تایید شده است. تحلیل اطلاعات با استفاده از آماره‌های توصیفی و آزمون‌های آماری همبستگی اسپیرمن، من‌ویتنی و کروسکال‌والیس انجام شد.

نتایج: در بین ابعاد درگیری تحصیلی، حیطه اشتیاق (۰/۸۸±۲/۳۲) و تلاش (۰/۸۷±۲/۲۲)(از ۴ نمره) به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین میانگین و انحراف معیار را کسب نمود. همبستگی معناداری بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی دانشجویان مشاهده نداد (۰/۰۹۶- =<r). همچنین رابطه معناداری بین جنسیت با موفقیت تحصیلی و درگیری تحصیلی دانشجویان و سال‌های سپری شده تحصیل با درگیری تحصیلی دانشجویان مشاهده شد (P<۰/۰۵).

نتیجه‌گیری: بین ابعاد درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی همبستگی معنادار مشاهده نشد و میزان درگیری تحصیلی در دانشجویان دختر بیش‌تر و با افزایش سن و افزایش سال تحصیل کاهش یافت. پیشنهاد می‌شود از روش‌های جذاب و متنوع در آموزش دانشجویان استفاده شود و از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی برای اساتید جهت کسب مهارت‌های بیش‌تر در مدیریت انگیزشی دانشجویان و فراگیری روش‌های آموزشی جذاب و اثربخش، میزان درگیری تحصیلی دانشجویان را ارتقا داد.

واژه‌های کلیدی: درگیری تحصیلی، موفقیت تحصیلی، دانشجویان پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی/ ۱۳۹۹؛ ۲۰(۲۵): ۲۰۵ تا ۲۱۳

مقدمه

* **نویسنده مسؤول:** دکتر محمد شریعتی (دانشیار)، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران، shariati@tums.ac.ir

دکتر جمیل صادقی‌فر (دانشیار)، گروه آموزش بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی ایلام، ایلام، ایران. (jamil.sadeghifar@gmail.com)؛ دکتر محمدکریم بهادری(استاد)، مرکز تحقیقات مدیریت سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله، تهران، ایران. (bahadori_57@yahoo.com)؛ مهدی رعدآبادی، دانشجوی دکتری تخصصی، مرکز پژوهش‌های علمی دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران. (mehdiraadabadi@gmail.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۱/۲۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۹/۲/۷، تاریخ پذیرش: ۹۹/۵/۵

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

با توجه به نقش روز افزون مراکز دانشگاهی در ارتقا و تقویت کیفیت آموزشی و به دنبال آن بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان، محققان حوزه آموزش پزشکی به دنبال بررسی متغیرهای مرتبط با موفقیت تحصیلی و راهبردهای مؤثر برای برخورد با نیازهای تحصیلی و روانی- اجتماعی دانشجویان هستند(۱). در این میان از جمله عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش و پیشرفت تحصیلی، درگیری تحصیلی دانشجویان است(۲).

درگیری تحصیلی سازه‌ای است که برای اولین بار جهت درک و تبیین افت تحصیلی و شکست تحصیلی مطرح گردید و به عنوان پایه و اساسی برای تلاش‌های اصلاح گرایانه در حوزه تربیت مدنظر قرار گرفت(۳). از درگیری تحصیلی تعاریف متعددی به عمل آمده است. در الگوی فین (Finn)، درگیری تحصیلی متشکل از دو مؤلفه رفتاری و عاطفی است، با این حال مروری بر تحقیقات جدیدتر نشان می‌دهد که درگیری تحصیلی سازه‌ای چند بعدی است که متشکل از سه مؤلفه رفتاری، شناختی و انگیزشی است(٤). درگیری تحصیلی بیانگر ورود فعال هر فرد در یک تکلیف یا فعالیت است(٥). پژوهشگران تنوعی از شیوه‌های مختلف را برای تشریح درگیری تحصیلی دانشجویان پیشنهاد کرده‌اند که این موضوع گواهی بر پیچیده بودن مفهوم درگیری تحصیلی دانشجویان است. این مفهوم حداقل دارای دو معنای عمومی است. مورد اول به درجه‌ای از تمایل دانشجویان در پذیرفتن و اجابت فرایندها، ارزش‌ها و قوانین درسی و سازمانی اطلاق می‌شود. معنای دیگر از این مفهوم بر تعهد درونی و درگیری فعال دانشجویان در نیل به یادگیری متمرکز است(٦).

در پژوهش‌های بسیاری نشان داده شده است که درجات بالای موفقیت تحصیلی و مؤلفه‌های درگیری تحصیلی دارای رابطه قوی است. دویی رات (Dupeyrat) و ماریان (Mariné) در پژوهش خود نشان دادند که میزان تلاش فراگیران بر موفقیت تحصیلی دارای اثر مستقیم و مثبت است. سطوح بالاتر درگیری شناختی با یادگیری بهتر و سطوح بالاتر پیشرفت همبسته است(۷). محققان به گسترش مفهوم درگیری تحصیلی علاقه دارند زیرا بر این عقیده‌اند که این سازه، پیش‌بینی‌کننده مهم موفقیت تحصیلی فراگیران است(۸). بدین ترتیب، می‌توان گفت هنگامی که فراگیران فعالانه از طریق افکار، احساسات و اعمال خود در امور درگیر می‌شوند، این امر موفقیت آنها را افزایش داده و از ترک تحصیل آنان جلوگیری می‌کند(۳و۹تا۱۱).

از آنجایی که موفقیت تحصیلی فراگیران ممکن است به دلایل مختلف و تحت تأثیر عوامل گوناگون با مشکل مواجه شود، بنابراین بررسی عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تحصیلی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین فعالیت‌ها در هر نظام آموزشی است، تنها در این صورت می‌توان با شناختی دقیق و همه جانبه موفقیت تحصیلی فراگیران را افزایش داد و از میزان افت تحصیلی آنان کاست. ملاحظه پژوهش‌های موجود نشان می‌دهد که مطالعات زیادی در مورد عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی انجام شده و در هر یک از پژوهش‌ها تعدادی از عوامل مورد بررسی قرار گرفته است(۱۲).

در بین دانشجویان علوم پزشکی نیز دانشجویان پرستاری به واسطه حضور تمام وقت در بخش‌های درمانی و مواجه بودن با شرایط استرس‌زا و برخورد با موقعیت‌های متفاوت درسی نسبت به سایر دانشجویان پیراپزشکی، موقعیت متفاوتی را تجربه می‌کنند. با این حال ارتباط بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان حوزه علوم پزشکی در ایران تاکنون انجام نشده است و در سطح دنیا نیز کم مورد توجه بوده است. با این حال نتایج تحقیقات انجام شده در این حوزه از قبیل کارمونا (Carmona) و همکاران(۱۳)، مطالعه هولگادو (Holgado) و مطالعه ژانگ (Zhang) و همکاران بیانگر ارتباط و همبستگی معنادار بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی است. اگرچه برخی تحقیقات ارتباط این دو متغیر را تأیید نکرده‌اند(١٤و١٥). با توجه به مطالب

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

پیش گفت، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری در دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام شد.

روش‌ها

پژوهش حاضر به صورت مقطعی و از نوع توصیفی مقطعی است که در دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایلام در بین دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته پرستاری در سال ۱۳۹۷ انجام شد.

کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته پرستاری در مقطع کارشناسی در کلیه ورودی‌ها، جامعه پژوهش را تشکیل دادند(N=۱٤۰). معیار ورود نمونه‌ها انتخاب واحد دانشجو در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹٦-۱۳۹٥ بود. دانشجویان میهمان و دانشجویانی که در مرخصی تحصیلی بودند، از مطالعه خارج شدند. کلیه حجم جامعه به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه دارای دو بخش بود: در قسمت اول اطلاعات مربوط به سن، جنس، سال‌های سپری شده تحصیل، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و وضعیت سکونت پرسیده شد.

بخش دوم پرسشنامه، مربوط به درگیری تحصیلی بود. این پرسشنامه از مطالعه هولگادو (Holgado) (۱٤) در سال ۲۰۱۳ در بین دانشجویان اسپانیایی گرفته شده و پس از ترجمه و بومی‌سازی برای دانشجویان ایرانی در حوزه علوم پزشکی، مورد روایی و پایایی (α= ۰/۹۳) قرار گرفت(۱٦). روایی محتوایی و صوری پرسشنامه درگیری تحصیلی با استفاده از نظرات خبرگان بررسی شد. در این مطالعه میانگین نسبت روایی محتوی ۰/٦۱ به دست آمد. شاخص روایی محتوایی نیز ۰/۹٥ تعیین شد. جهت تعیین اعتبار صوری هر یک از گویه‌ها، شاخص Impact Score محاسبه گردید (Mean Impact Score=٤/۲۹). پرسشنامه درگیری تحصیلی شامل ۱٤ سؤال در سه حیطه تلاش (٥ سؤال)، اشتیاق (٥ سؤال) و شیفتگی (٤ سؤال) است. سؤالات پرسشنامه در طیف لیکرت بود که نمرات صفر برای هرگز تا چهار برای همیشه لحاظ شد. قبل از توزیع پرسشنامه‌ها در میان نمونه مجوز مورد نیاز کسب شد. نسخه کاغذی پرسشنامه به صورت حضوری توسط پژوهشگر در محیط دانشکده در میان دانشجویان توزیع شد و در همان زمان نیز جمع‌آوری گردید. در برخی موارد که دانشجو در دسترس نبود، نسخه الکترونیکی پرسشنامه برای وی ارسال شد.

جهت بررسی موفقیت تحصیلی از شاخص معدل استفاده شد. موفقیت تحصیلی به طور عمده با نمره معدل اندازه‌گیری می‌شود(۱۷). در این مطالعه برای سنجش موفقیت تحصیلی دانشجویان، از شاخص معدل (Grad Point Average) استفاده شد. برای داشتن داده‌های قابل آزمون، تنها هنگامی معدل کل محاسبه شد که دانشجو حداقل ۷۰٪ قبولی در کل واحدهای انتخاب شده را داشت. شاخص فوق با استفاده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{معدل} = \frac{\text{نمره درس} \times \text{تعداد واحد یک درس}}{\text{تعداد کل واحدهایی که در امتحان ها آن شرکت کرده است}}$$

مقیاس شاخص GPA (معدل) بین ۱ تا ٤ است(۱٤).

عناصر فرمول فوق یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده، تعداد واحدهایی که دانشجو در امتحان نهایی آنها شرکت کرده است و معدل کل دانشجو از واحد آموزش دانشگاه گرفته شد.

در خصوص ملاحظات اخلاقی، پرسشنامه‌ها بدون نام بود و رضایت دانشجویان برای تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت شفاهی جلب شد. همچنین مجوز دسترسی به اطلاعات دانشجویان در سیستم سما نیز از آموزش کل دانشگاه علوم پزشکی ایلام دریافت شد.

داده‌ها پس از کدگذاری در نرم‌افزار آماری SPSS-21 (IBM,Armonk,NY, USA) وارد شد. در سطح آمار توصیفی از فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای نشان

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

دادن متغیرهای دموگرافیک و نیز حیطه‌های عملکرد تحصیلی و درگیری تحصیلی استفاده شد. در سطح آمار استنباطی نیز با توجه به نرمال نبودن داده‌ها، برای تعیین رابطه آماری میان حیطه‌های درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی از آزمون‌های ناپارامتریک ضریب همبستگی اسپیرمن جهت بررسی ارتباط بین دو متغیر کمی موفقیت تحصیلی با درگیری تحصیلی و آزمون‌های من ویتنی و کروسکال والیس جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای موفقیت تحصیلی و درگیری تحصیلی با دو متغیر جنسیت و سال تحصیلی استفاده شد.

نتایج

از مجموع ۱۴۰ پرسشنامه توزیع شده، تعداد ۱۱۶ نفر پرسشنامه را تکمیل و بازگشت دادند (۸۲٪=نرخ بازگشت). اکثر شرکت کنندگان در مطالعه (۵۹٪) دختر و مجرد (۹۶/۶ درصد) بودند که حدود دو سوم آن‌ها ساکن خوابگاه‌های دانشجویی بودند. ۵۰ درصد دانشجویان سنی کم‌تر از ۲۰ سال و اکثریت آن‌ها در سال تحصیلی اول (۴۹/ درصد) قرار داشتند.

نتایج بررسی سه حیطه درگیری تحصیلی نشان داد که حیطه اشتیاق بالاترین میانگین و انحراف معیار (۲/۳۲±۰/۸۸) و حیطه تلاش پایین‌ترین میانگین و انحراف معیار (۲/۲۲±۰/۸۷) را کسب نمود. برای متغیر درگیری تحصیلی میانگین و انحراف معیار ۲/۲۸±۰/۷۳ به دست آمد(جدول۱).

در مورد متغیر معدل دانشجویان مورد بررسی که به عنوان معیار موفقیت تحصیلی در نظر گفته شده است، نیز به صورت میانگین مقدار ۱۵/۰۵±۱/۶۲ به دست آمد.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار حیطه‌های درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی

متغیر	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین و انحراف معیار
تلاش	۱۱۵	۰/۰۰	٤/۰۰	۲/۲۲±۰/۸۷
اشتیاق	۱۱۵	۰/۰۰	٤/۰۰	۲/۳۲±۰/۸۸
شیفتگی	۱۱٦	۰/۲۰	٤/۰۰	۲/۲٦±۰/۸۰
درگیری تحصیلی	۱۱٤	۰/۲۹	٤/۰۰	۲/۲۸±۰/۷۳

نتایج آزمون همبستگی پیرسون ارتباط معناداری بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی دانشجویان نشان نداد. این رابطه در بین حیطه‌های درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی نیز معنادار نبود. از طرفی بین حیطه‌های درگیری تحصیلی با هم و نیز بین هر یک از حیطه‌ها با مجموع درگیری تحصیلی همبستگی معناداری مشاهده شد(جدول ۲).

جدول۲: بررسی همبستگی بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی

متغیر		تلاش	اشتیاق	شیفتگی	درگیری تحصیلی
موفقیت تحصیلی	ضریب همبستگی	-۰/۱٤۳	-۰/۰٤۲	-۰/۰٦۱	-۰/۰۹٦

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

	P value	۰/۱۲۹	۰/٦٥٨	۰/٥١٥	۰/۳۰۹
تلاش	ضریب همبستگی		۰/٦٦٧**	۰/٦٦٥**	۰/۹۰۲**
	P value		۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
اشتیاق	ضریب همبستگی			۰/٥٦٦**	۰/۸۱۱**
	P value			۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
شیفتگی	ضریب همبستگی				۰/۸٦٤**
	P value				۰/۰۰۰

**سطح معنی داری کم‌تر از ۰/۰۵

بر اساس آزمون کروسکال والیس ارتباط معناداری بین سال‌های سپری شده تحصیل و درگیری تحصیلی دانشجویان مشاهده شد به گونه‌ای که میانگین درگیری تحصیلی به دست آمده برای دانشجویان سال دوم و سوم بیش‌تر از دانشجویان سال اول و چهارم بود. همچنین با توجه به آزمون من ویتنی رابطه معناداری بین جنسیت با موفقیت تحصیلی و درگیری تحصیلی دانشجویان وجود دارد به گونه‌ای که میانگین درگیری تحصیلی و حیطه‌های آن در دانشجویان دختر بیش‌تر از دانشجویان پسر بود، اگرچه موفقیت تحصیلی دانشجویان پسر بالاتر بود(جدول ۳).

جدول ۳: رابطه درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی به تفکیک سال تحصیل و جنسیت

متغیر	تفکیک	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین± انحراف معیار	آماره	p-value
تلاش	سال اول	٥٧	۰/۰۰	۳/٦۰	۱/۹۷±۰/۹۰	۱٦/۰٥	۰/۰۰۱*
	سال دوم	۲۹	۱/٤۰	٤/۰۰	۲/۷٥±۰/۷۱		
	سال سوم	۱۸	۱/٤۰	۳/۸۰	۲/۳۲±۰/٦۸		
	سال چهارم	۱۱	۰/٦۰	۳/۰۰	۱/۹٦±۰/۸۷		
اشتیاق	سال اول	٥٦	۰/۰۰	٤/۰۰	۲/۱۷±۰/۸٤	۱٤/۳۸	۰/۰۰۲*
	سال دوم	۲۹	۱/۲٥	٤/۰۰	۲/٥۸±۰/۷٦		
	سال سوم	۱۸	۰/٥۰	٤/۰۰	۲/۱۹±۰/۸۷		
	سال چهارم	۱۲	۰/٥۰	۳/۲٥	۱/۹٥±۰/۹۰		
شیفتگی	سال اول	٥٧	۰/۲۰	۳/٦۰	۲/۱۱±۰/۸۷	۱۷/٦۱	۰/۰۰۱*
	سال دوم	۲۹	۱/۸۰	٤/۰۰	۲/۷٦±۰/٥۷		
	سال سوم	۱۸	۱/۲۰	۳/٤۰	۲/۲۲±۰/٥٦		
	سال چهارم	۱۲	۰/۸۰	۲/۸۰	۱/۸۰±۰/۷۲		
درگیری تحصیلی	سال اول	٥٦	۰/۲۹	۳/٥۷	۲/۰۹±۰/۷۳	۱۹/۰۱	۰/۰۰۰*
	سال دوم	۲۹	۱/۷۱	٤/۰۰	۲/۷۸±۰/٥۹		
	سال سوم	۱۸	۱/۲۱	۳/۷۱	۲/۲٥±۰/٦۳		
	سال چهارم	۱۱	۱/۰۷	۲/۷۹	۱/۹٤±۰/٦٥		
موفقیت تحصیلی	سال اول	٥٧	۹/۳۱	۱۸/۱۳	۱٥/۱۷±۱/٦۲	۳/۱۸	۰/۳٦٤*
	سال دوم	۲۹	۱۳/٤۳	۱٦/۷۰	۱٥/۰۷±۱/۰۷		
	سال سوم	۱۸	۹/۷٦	۱۹/۱۱	۱٤/٥۱±۲/۱۷		

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

	سال چهارم	۱۲	۱۲/۶۲	۱۸/۱۱	۱۵/۲۸±۱/۷۸	
تلاش	دختر	٤۷	۰/۰۰	٤/۰۰	۲/۵۷±۰/۸۳	۹۲۲	۰/۰۰۰**
	پسر	٦۸	۰/۰۰	۳/٦۰	۱/۹۸±۰/۸۳		
اشتیاق	دختر	٤۷	۱/۵۰	٤/۰۰	۲/۷۳±۰/٦۹	۸۸۵/۵	۰/۰۰۰**
	پسر	٦۸	۰/۰۰	۳/۷۵	۲/۰٤±۰/۸۸		
شیفتگی	دختر	٤۷	۰/۲۰	٤/۰۰	۲/۵۷±۰/۷۹	۹۹۵	۰/۰۰۰**
	پسر	٦۹	۰/۸۰	۳/٦۰	۲/۰۵±۰/۷٤		
درگیری تحصیلی	دختر	٤۷	۱/۰۰	٤/۰۰	۲/٦۱±۰/٦۷	۸۵۲	۰/۰۰۰**
	پسر	٦۷	۰/۲۹	۳/۵۰	۲/۰٤±۰/٦۹		
موفقیت تحصیلی	دختر	٤۷	۹/۳۱	۱۷/۲۸	۱٤/٦٤±۱/۳۱	۱۲۱٤	۰/۰۲۲**
	پسر	٦۹	۹/۷٦	۱۹/۱۱	۱۵/۳٤±۱/۷۵		

* آزمون کروسکال والیس ** آزمون من ویتنی

نتایج بررسی رابطه بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی نشان داد بین این دو متغیر و وضعیت سکونت دانشجویان رابطه معناداری مشاهده نشد و خوابگاهی و غیرخوابگاهی بودن دانشجویان بر درگیری و موفقیت تحصیلی دانشجویان بی‌تأثیر بوده است. همچنین ارتباط معناداری بین عملکرد تحصیلی و درگیری تحصیلی و متغیر سن دانشجویان مشاهده نشد.

بحث

هدف از مطالعه حاضر بررسی رابطه بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایلام بود. بر اساس نتایج میانگین نمره‌ی درگیری تحصیلی و ابعاد آن و همچنین معدل دانشجویان مورد مطالعه در حد متوسط بود. در بین سه بعد تلاش، اشتیاق و شیفتگی بالاترین میانگین مربوط به بعد اشتیاق بود. هم‌سو با نتایج مطالعه حاضر، مطالعه کارمونا (Carmona) و همکاران در بین دانشجویان دوره کارشناسی در کشور شیلی(۱۳) و مطالعه هولگادو در بین دانشجویان علوم پزشکی در کشور اسپانیا نیز نشان داد بالاترین میانگین مربوط به بعد اشتیاق بوده است(۱٤).

بین ابعاد درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی همبستگی معنادار مشاهده نشد. هم‌سو با نتایج مطالعه حاضر، نتایج مطالعه هولگادو و همکاران در بین دانشجویان علوم پزشکی نیز وجود این ارتباط را قوی ارزیابی نکرد(۱٤). نتایج مطالعه قدم پور و همکاران نیز ارتباط معناداری بین درگیری تحصیلی و عملکرد تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان مشاهده نکرد(۱۸). بر خلاف نتایج مطالعه حاضر، نتایج مطالعات مک نیل (McNeal) در کشور امریکا(۱۹)، ژانگ (Zhang) و همکاران در کشور چین(۱۵) و کاسترو (Castro) و همکاران در یک مطالعه مروری(۲۰) نشان دادند که ارتباط معناداری بین درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی وجود ندارد. در خصوص نتایج مطالعه حاضر و اختلاف آن با برخی مطالعات می‌تواند عنوان نمود ممکن است معدل به تنهایی معیار مناسبی برای سنجش موفقیت تحصیلی نباشد و استفاده از معدل برای سنجش موفقیت تحصیلی نتواند تأثیر سایر عوامل محیطی و شخصی را به درستی نشان دهد. درگیری تحصیلی به تنهایی و بدون توجه به سایر عوامل محیطی نمی‌تواند پیش‌بینی کننده‌ی مناسبی برای موفقیت تحصیلی باشد. علت ناسازگاری یافته‌های این مطالعه با مطالعات موجود ممکن است به علت تفاوت معیار مورد اندازه‌گیری برای موفقیت تحصیلی، تفاوت در جامعه پژوهش، تفاوت در ابزار سنجش درگیری تحصیلی و بالاخره حجم محدود

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

نمونه آماری باشد.

در مطالعه حاضر بین جنسیت با درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی ارتباط معناداری مشاهده شد و دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر درگیری تحصیلی بالاتری داشتند. در مطالعه هولگادو و همکاران نیز میزان درگیری تحصیلی در بین دانشجویان دختر بیش‌تر از دانشجویان پسر بود(۱٤). این مسأله ممکن است به دلیل تفاوت در شرایط روحی روانی دانشجویان دختر و همچنین تفاوت در میزان تأثیر متغیرهای محیطی مداخله‌گر بر دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر باشد.

همچنین درگیری تحصیلی دانشجویان سال دوم و سوم بالاتر از سال اول و چهارم بوده است. همچنین علت پایین بودن نمره درگیری تحصیلی در دانشجویان سال‌های اول و آخر ممکن است به علت این که دانشجویان سال اول دروس عمومی دارند و هنوز وارد دروس تخصصی نشده و هنوز به درک کاملی از درگیری تحصیلی نرسیده‌اند. سال آخر نیز برای این که دانشجویان کامل در عرصه هستند و بیش‌تر تمرکز دانشجویان بر کارآموزی متمرکز است تا درگیری‌های تحصیلی. البته در این خصوص نباید تأثیر سایر عوامل بیرونی از قبیل شرایط بازار کار و تصور دانشجویان از آینده‌ی شغلی را نادیده گرفت.

از جمله محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به تک گروهی بودن نمونه‌های مورد تحقیق که صرفاً رشته پرستاری بودند، اشاره نمود که در تعمیم نتایج به شایر رشته‌ها باید جانب احتیاط را رعایت نمود. اگرچه کل جامعه مورد پژوهش به صورت سرشماری وارد مطالعه شد اما حجم پایین نمونه نیز یکی از محدودیت‌های مطالعه است.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های مطالعه حاضر بین ابعاد درگیری تحصیلی و موفقیت تحصیلی همبستگی معنادار مشاهده نشد. ممکن است معدل به تنهایی معیار مناسبی برای سنجش موفقیت تحصیلی نباشد و استفاده از معدل برای سنجش موفقیت تحصیلی نتواند تأثیر سایر عوامل محیطی و شخصی را به درستی نشان دهد. میزان درگیری تحصیلی در دانشجویان دختر بیش‌تر ولی معدل در دانشجویان پسر بیش‌تر بود. پیشنهاد می‌شود از روشهای جذاب و متنوع در آموزش دانشجویان استفاده شود و بیش‌تر دانشجویان را در فرآیند آموزش درگیر نمود. همچنین از آنجایی که میانگین نمره درگیری تحصیلی و معدل دانشجویان در حد متوسط است، لذا پیشنهاد می‌شود از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی برای اساتید جهت کسب مهارت‌های بیش‌تر در مدیریت انگیزشی دانشجویان و فراگیری روش‌های آموزشی جذاب و اثربخش، میزان درگیری تحصیلی دانشجویان را ارتقا داد. لحاظ نمودن موفقیت تحصیلی دانشجویان در نمره ارزشیابی اساتید می‌تواند منجر به توجه بیش‌تر اساتید بر میزان اشتیاق دانشجویان به تحصیل و مطالعه گردد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود از این طریق میزان تعامل اساتید با دانشجویان و میزان تمایل و درگیری دانشجویان به مطالعه را ارتقا داد.

قدردانی

بدین وسیله پژوهشگران مراتب تشکر خود را از مدیریت آموزش دانشگاه علوم پزشکی ایلام و کلیه دانشجویان پرستاری شرکت کننده در این پژوهش به عمل می‌آورند. این مطالعه مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش پزشکی از دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران به شماره ۱۸٤۲٤۱۰۲۱ است.

منابع

1. MohebbiNoorodinvand MH, Shahany M, PashaSharifi H. [The relationship of psychological capital (hope, optimism, resiliency and self-efficacy) with the achievement goal and academic performance of the first-year students]. Research in Curriculum Planning. 2014; 2(13): 61-79.[Persian]
2. Van Uden JM, Ritzen H, Pieters JM. Engaging students: The role of teacher beliefs and interpersonal

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

teacher behavior in fostering student engagement in vocational education. Teaching and Teacher Education. 2014; 37: 21-32.
3. Fredricks JA, Blumenfeld PC, Paris AH. School Engagement: Potential Of The Concept, State Of The Evidence. Review Of Educational Research. 2004; 74(1): 59-109.
4. Bear GG, Minke KM. Children's needs III: Development, prevention, and intervention. Bethesda, Maryland: National Association of School Psychologists; 2006.
5. Reeve J, Jang H, Carrell D, Jeon S, Barch J. Enhancing students' engagement by increasing teachers' autonomy support. Motivation and emotion. 2004; 28(2): 147-69.
6. Chapman E. Alternative approaches to assessing student engagement rates. Practical assessment, research and evaluation. 2002; 8(13).
7. Dupeyrat C, Mariné C. Implicit theories of intelligence, goal orientation, cognitive engagement, and achievement: A test of Dweck's model with returning to school adults. Contemporary educational psychology. 2005; 30(1): 43-59.
8. Reeve J, Tseng CM. Agency as a fourth aspect of students' engagement during learning activities. Contemporary Educational Psychology. 2011; 36(4): 257-67.
9. Appleton JJ, Christenson SL, Furlong MJ. Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. Psychology in the Schools. 2008; 45(5): 369-86.
10. Christenson SL, Reschly AL, Appleton JJ, Berman S, Spanjers D, Varro P. Best practices in fostering student engagement. Best practices in school psychology. 2008; 5: 1099-120.
11. Furlong MJ, Whipple AD, Jean GS, Simental J, Soliz A, Punthuna S. Multiple contexts of school engagement: Moving toward a unifying framework for educational research and practice. The California School Psychologist. 2003; 8(1): 99-113.
12. Karami A. [Survey of factors affecting the academic achievement of high school students in Tehran]. Journal of Educational Research. 2005; 4: 103-18.[Persian]
13. CarmonaHalty MA, Schaufeli WB, Salanova M. The utrecht work engagement scale for students (UWES–9S): factorial validity, reliability, and measurement invariance in a chilean sample of undergraduate university students. Front Psychol. 2019; 10: 1017.
14. Casuso-Holgado MJ, Cuesta-Vargas AI, Moreno-Morales N, Labajos-Manzanares MT, Barón-López FJ, Vega-Cuesta M. The association between academic engagement and achievement in health sciences students. BMC Med Educ. 2013; 13: 33.
15. Zhang Y, Qin X, Ren P. Adolescents' academic engagement mediates the association between Internet addiction and academic achievement: The moderating effect of classroom achievement norm. Computers in Human Behavior. 2018; 89: 299-307.
16. Sadeghifar J. The relationship between academic engagement and educational achievement in nursing Students of Ilam University of Medical Sciences [dissertation]. Virtual School: Tehran University of Medical Sciences; 2016.
17. Kuh GD, Cruce TM, Shoup R, Kinzie J, Gonyea RM. Unmasking the effects of student engagement on first-year college grades and persistence. The Journal of Higher Education. 2008; 79(5): 540-63.
18. Ghadampour E, Farhadi A, Naghibeiranvand F. [The relationship among academic burnout, academic engagement and performance of students of Lorestan University of Medical Sciences]. Research in Medical Education. 2016; 8(2): 60-68.[Persian]
19. McNeal RB. Parent Involvement, Academic Achievement and the Role of Student Attitudes and Behaviors as Mediators. Universal Journal of Educational Research. 2014; 2(8): 564-76.
20. Castro M, Expósito-Casas E, López-Martín E, Lizasoain L, Navarro-Asencio E, Gaviria JL. Parental involvement on student academic achievement: A meta-analysis. Educational research review. 2015; 14: 33-46.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]

Exploring the Relationship between Academic Engagement and Achievement among Nursing Students of Ilam University of Medical Sciences

Jamil Sadeghifar[1], Mohamadkarim Bahadori[2], Mehdi Raadabadi[3], Mohamad Shariati[4]

Abstract

Introduction: Academic engagement is one of the key factors related to the academic achievement of students, which is considered as a significant research issue in higher education. Academic engagement focuses on the internal commitment and active involvement of students in access to learning. This study endeavored to explore the relationship between academic engagement and achievement among nursing students of Ilam University of Medical Sciences.

Methods: This cross-sectional descriptive was conducted in school of nursing in Ilam University of Medical Sciences. The population was all nursing students in 2018 (140 students) who completed and returned 116 questionnaires. The data collection instrument was a questionnaire taken from an external questionnaire including 14 questions in three dimensions of Vigor, Dedication, and Absorption. Besides, a researcher-made questionnaire was developed to measure students' academic achievement. Data was analyzed using descriptive statistics and correlation tests of Spearman, Manwitney and Kroskalwalis.

Results: Among the dimensions of academic engagement, the dimension of Dedication (2.32±0.88) and Vigor (2.22±0.87) had the highest and lowest mean and standard deviation, respectively. There was no significant correlation between academic engagement and students' academic achievement (r=0.096). There was a significant relationship between gender with academic achievement and engagement and the years spent studying with students' academic involvement P <0.05).

Conclusion: There was no significant correlation between the dimensions of academic engagement and Grad Point Average and the rate of academic engagement in female students was higher and decreased with age and increased the length (years) of study. It is suggested that interesting and varied methods need to be used for teaching and learning students. Similarly, holding training courses for professors to gain more skills in motivational management of students and learning attractive and effective teaching methods seems to be needed to promote students' academic engagement.

Keywords: Academic Engagement, Academic Achievement, Nursing Student

Addresses:

1. Department of public Health, School of Health, Ilam University of Medical Sciences, Ilam, Iran. Email: jamil.sadeghifar@gmail.com
2. Health Management Research Center, Baqiytallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: bahadori_57@yahoo.com
3. Students Scientific Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: mehdiraadabadi@gmail.com
4. (✉) Department of Community Medicine, School of Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Email: shariati@tums.ac.ir

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-10-30]